

ÜNİVERSİTEYE GİRİŞTE BÖLGELER ARASI FIRSAT EŞİTSİZLİĞİ

Sadık KARTAL*

ÖZET

Bu çalışmada Türkiye'de yükseköğretime geçişte 7 coğrafi bölge ve 81 ilin fırsat eşitsizliği ele alınmıştır. Türkiye de yükseköğretime geçişte bölgeler arası eşitsizliği ortaya koymaya çalışan ve var olan durumunu ortaya koyan bu araştırma mevcut durumun incelenmesine yönelik betimsel bir çalışmadır. Çalışmada 1965, 1976, 1987, 1998 ve 2006 yıllarına ait ortaöğretim kurumlarından mezun olup yükseköğretime girmek için başvuran, yerleşen ve başvuran/yerleşen oranları bölge ve bölge içinde yer alan iller bazında ele alınmıştır. Çalışmada kullanılan veriler 1965, 1976 ve 1987 yıllarına ait olanları Cemal Mihçioğlu'nun "Eğitimde Yörelere Arası Dengesizliğin Neresindeyiz?" adlı çalışmasından alınmıştır. Diğer veriler ise ÖSYM kaynaklarından alınmıştır. Ayrıca çalışmada 1965 ve 1976 yıllarında sınava katılan tüm öğrenciler ele alınmışken, 1987, 1998 ve 2006 yıllarında ise yalnızca o yıl mezun olup üniversiteye başvuran öğrenciler göz önünde bulundurulmuştur.

Araştırma sonucunda 1965, 1976, 1987, 1998 ve 2006 yıllarında doğudan batıya doğru gidildiğinde başarının arttığı tespit edilmiştir. Örneğin Marmara Bölgesi'nin belirtilen dört yılda da diğer bölgelere göre daha çok başarı gösterirken Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nden sonra en az oranda yükseköğretime öğrenci gönderdiği görülmüştür.

Başarısı düşük yörelerdeki okulların eksik araç-gereçlerinin ivedilikle tamamlanması, öğretmen ihtiyacının giderilmesi, bu yörelerde okuyan öğrencilerin üniversite sınavlarındaki puanlarına ek puan verilmesi, bölgelerarası toplumsal, geçimsel ayrımların giderilmesini sağlayacak önlemlerin alınması eşitsizliğin giderilmesinde çözüm olabilecek önerilerdir. Eğitimde görülen fırsat eşitsizliğinin en aza indirilmesi için toplumca ve özellikle de Milli Eğitim Bakanlığınca büyük bir çaba gösterilmeli ve uygun politikalar geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, Yedi Coğrafi Bölge, Fırsat Eşitsizliği.

CHANCE DISPARITY BETWEEN REGIONS WHEN TRANSITION TO UNIVERSITY

ABSTRACT

In this study transition to higher education in Turkey, 7 geographic regions and 81 provinces' chance disparity has been taken charge of. This is a descriptive studing confer to examine this present position to try to put forward and exist position about chance disparity between regions when transition to higher education in Turkey. In this study the proportions belonging to 1965, 1976, 1987, 1998 and 2006 seem the applicant, establishment in who has been graudated from secondary education institutions and these applicant/establishment proportions and region and provinces in region base taken charge of. The datums have been employed in study are belonging to 1965, 1976 and 1987 are resourced from Cemal Mihçioğlu's study and it named "Where we are in education about unbalanced environs." Furthermore in study all students have been taken charge of examination in 1965 and 1976, as for in 1987, 1998 and 2006 merely the students graudated and applied for university have been balanced.

In result of research in 1965, 1976, 1987, 1998 and 2006 the increased success has been confirmed from east to west. For instance following in four years success shows better in Marmara region according to other regions, after South-East Anatolian region students have gone to higher education at least proportions.

* Sadık KARTAL, Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

The schools in low success regions' deficient means-materials have to be completed urgently, remove teacher necessity, to the students studing in this regions must given extra points at university examinations, between regions the social,living treatments must to remove to provide, the precautions to obtain to remove the disparity will be solution with suggestions.To get down the chance disparity in education will down by social and especially by National Education Ministry have to show a great strive and have to develop appropriate policies.

Key Words: Higher Education, Geographic Regions, Chance Disparity.

1. GİRİŞ

Her toplum kendi kültürünü yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak ister. Onun için toplumu meydana getiren tüm bireyleri kendi amaçları doğrultusunda yetiştirmek için çaba sarf eder. Bu durumu bir zorunluluk olarak belirten Adem (1998, 112) sürecin içeriğini şöyle sıralamaktadır:

- Bireyin topluma uyumunu sağlama,
- Toplumun moral değerlerini yükseltme,
- Bireyin kişiliğini geliştirme,
- Bireyin mesleki yeterliliklerini artırmak

Sayılan bu çabalar eğitim ile gerçekleştirilir. O bakımdan eğitim milletlerin yaşamında çok önemli rol oynayan bir süreçtir.

Eğitimin kısaca belirtilen bu önemini gören tüm toplumlar, eğitimi, gelişmenin temel dinamiği olarak ele almışlardır. Ayrıca eğitim demokrasinin gelişmesi ve insan hak ve onurunun korunmasının da temel öğelerinden biridir. Eğitim hakkını temel insan haklarından birisi olarak ele alan Adem (1998, 102–112), demokrasinin yerleşip kökleşmesinde herkese eğitim sunulması gerektiğini belirtmiştir.

Eğitimden daha geniş halk kitlelerinin yararlandırılmasının ana koşulu ise eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasıdır. Fırsat eşitliği, kaynaklara ulaşabilme ya da onlardan yararlanma eşitliğidir (Tan, 1987: 251). Eğitimde fırsat eşitliği, her öğrencinin sahip olduğu yetenek ve gizilgücü en üst düzeye kadar geliştirmede eşit şansa sahip olmasıdır (Demirel ve Ün, 1987; 61).

Bowman, eğitimin sağlanmasında eşitliğin şu değişik tanımlara göre anlaşılabileceğini belirtmektedir (Tan, 1987; 256):

- 1-Herkese eşit miktarda eğitim vermek,
- 2-Herkesi belli bir performans düzeyine getirmek,
- 3-Herkesi aynı performans düzeyine getirmek,
- 4-Herkesin tüm gizilgücünü gerçekleştirebilmesini sağlayacak eğitimi almasını güvenceye almak,
- 5-Bireylerin yararlanıp yararlanmadığına bakılmaksızın eğitime girişte fırsat eşitliği sağlamak,
- 6-Tüm toplumsal kategorilerden (Etnik, meslek, cinsiyet vb.) oransal temsil sağlamak.

Anderson ise eğitimde dört tür fırsat eşitliği tanımı yapmaktadır (Demirel ve Ün, 1987; 62): Bunlardan ilki; eğitimde fırsat eşitliği kavramını bir toplumda yaşayan bireylerin bir asgari eğitimden yararlanmada eşit olmaları biçiminde tanımlamaktadır. İkincisi eğitimde fırsat eşitliğini, herkese en üst basamağa kadar öğrenim olanağını sağlamak olarak nitelemektedir. Üçüncü tanım; eğitimde fırsat eşitliğini her bireyin sahip olduğu yetenek ve gizilgücü en üst noktasına kadar geliştirebilme hakkı olarak tanımlamaktadır. Dördüncü tanım ise; bir öğretim basamağında öğrenci sayısını artırma, bir bakıma fırsat eşitliğini; genişletme, o basamakta sayısal artışla birlikte verimin de artması en azından düşmemesi koşuluna bağlamaktadır.

Herkese yetenekleri doğrultusunda eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması konusundaki bu açıklamaların yanında uluslararası belge ve antlaşmalarda da bu hak ele alınmıştır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 26. maddesinde "Her şahsın eğitim hakkı vardır. Eğitim parasızdır, hiç olmazsa ilk ve temel eğitim safhalarında böyle olmalıdır. İlk eğitim zorunludur. Yüksek öğretim, yeteneklerine göre herkese tam eşitlikte açık olmalıdır" denilmektedir. UNESCO tarafından 1960'da hazırlanan eğitimde fark gözetilme karşı anlaşma taslağının 4. maddesinde öğrenim hakkı, "Bu anlaşmaya imza koyan uluslar, ülkeleri için buna uygun politik ilkeler koymayı, bunları geliştirmeyi ve uygulamayı taahhüt ederler. Bu ilkeler eğitim teşkilatında eşit imkanlarla muamele etmeyi destekleyeceklerini vaad ederler ve özellikle de... orta öğretime, çeşitli şekilleri içinde genel olarak herkese şahsi yetenekleri ölçüsünde eşit olarak mümkün kılmayı vaad ederler" şeklinde belirtilmiştir.

Ülkemizde de eğitimde fırsat eşitliğini sağlayacak yasal düzenlemeler başta Anayasalar olmak üzere Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, YÖK Kanunu'nda ve Beş Yıllık Kalkınma Planları'nda yer almıştır.

Fırsat eşitliği konusu 1982 T.C. Anayasası'nın başlangıç ilkelerinde; her Türk Vatandaşı bu anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu; biçiminde yer almaktadır.

1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu Türk Milli Eğitimi'nin amaçlarını düzenlerken aşağıdaki maddelerde eğitimde eşitliğe yer vermiştir.

-Genellik ve Eşitlik İlkesi (Madde: 4): "Eğitim Kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz".

-Eğitim Hakkı (Madde: 7): "Temel Eğitim görmek her Türk Vatandaşının hakkıdır. Temel Eğitim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar".

-Fırsat ve İmkan Eşitliği (Madde: 8): "Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır. Maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır".

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun ana ilkeleri bölümünde de; "yükseköğretimde imkân ve fırsat eşitliğini sağlayacak önlemler alınır" hükmü yer almaktadır.

Ülkemizde 1963 yılından beri uygulanan kalkınma planlarında da fırsat eşitliği ilkelerine önem verilmiştir.

1.BYKP (1963–1967): Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda eğitim hizmetlerinin her öğretim düzeyinde olduğu gibi ilköğretim ve ortaokullarda da fırsat eşitliği çerçevesinde sunulması hedeflenmiştir.

2.BYKP (1968–1972): Bu Planda ilköğretim ve ortaokullarda fırsat eşitliğinin sağlanacağı, geniş bir burs ve yatılılık sistemi ile dar gelirli ve yetenekli öğrencilerin üst öğrenimlerini sürdürmelerinin sağlanacağı belirtilmiştir.

3.BYKP (1973–1977): Eğitim kurumlarının yurt düzeyine dengeli dağılımı ile yetenekli ve dar gelirli fertlerin eğitimden yararlanmalarında sosyal adalet ve fırsat eşitliği olanaklarına kavuşturulmasının gözetileceği bu planın hedefleri arasında yer almıştır.

4.BYKP (1979–1983): Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması hedeflenmiştir.

5.BYKP (1985–1989): Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da yükseköğretime geçişte fırsat eşitliği ilkesinin dikkate alınacağı öngörülmüştür.

6. BYKP (1990–1994): Eğitimin her kademesinde kalitenin yükseltilmesi, imkân ve fırsat eşitliğinin sağlanmasının esas amaç olduğu bu planda belirtilmiştir.

7.BYKP (1996–2000): Zorunlu eğitimin devlet tarafından sağlanacağı daha üst öğretim kurumlarında okuyacak dar gelirli öğrencilerin fırsat eşitliği açısından destekleneceği planın hedefi olmuştur.

8. BYKP (2001–2006): Sekizinci Beş Yıllık Planı'nda, yükseköğretime giriş sisteminin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun programlara yerleştirilmelerini sağlayacak ve fırsat eşitliğini bozmayacak şekilde yeniden düzenleneceği ifade edilmiştir.

9. BYKP (2007–2013): Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, yükseköğretime giriş sistemi; öğrencileri programlar hakkında bilgilendiren, ilgi ve yeteneklerini ortaöğretim boyunca çok yönlü bir süreçle değerlendiren, okul başarısına dayalı ve müfredat programlarıyla daha uyumlu bir yapıya kavuşturulacağı konu edinmiştir.

Yukarıda da görüldüğü gibi Türk Eğitim Sistemi'nde temel eğitimden yükseköğretime kadar fırsat eşitliğini gerçekleştirmek amacıyla çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bütün bu yasal tedbirlere ve düzenlemelere rağmen bugüne kadar temel eğitimde, ortaöğretimde ve bunların bir uzantısı olarak da yükseköğretimde fırsat ve olanak eşitliğinin ne ölçüde sağlandığı konusunda hem belirsizlikler hem de tereddütler bulunmaktadır. Eğitimsel veriler incelendiğinde; kadın ile erkek, köylü ile kentli, sosyo-ekonomik yönden gelişmiş ve az gelişmiş bölgeler, özel paralı liseler ile genel liseler, sosyo ekonomik düzeyi yüksek ailelerin çocukları ile sosyo ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocukları arasında yükseköğretime geçişte birçok fırsat eşitsizliğinin varlığı dikkat çekmektedir.

Bu fırsat eşitsizliği ülkemizde bölgeler arasında, hatta bölge içindeki iller arasında yükseköğretime geçişte görülmektedir. Bu çalışmada bölgeler ve iller arasındaki fark ele alınmıştır.

2. YÖNTEM

Türkiye'de yükseköğretime geçişte bölgeler arası eşitsizliği ortaya koymaya çalışan ve var olan durumunu ortaya koyan bu araştırma mevcut durumun incelenmesine yönelik betimsel bir çalışmadır. Çalışmada 1965, 1976, 1987, 1998 ve 2006 yıllarına ait ortaöğretim kurumlarından mezun olup yükseköğretime girmek için başvuran, yerleşen ve başvuran/yerleşen oranları bölge ve bölge içinde yer alan iller bazında ele alınmıştır. Çalışmada kullanılan veriler 1965, 1976 ve 1987 yıllarına ait olanları Cemal Mıhçıoğlu'nun "Eğitimde Yörelerearası Dengesizliğin Neresindeyiz?" adlı çalışmasından alınmıştır. Diğer veriler ise

ÖSYM kaynaklarından alınmıştır. Ayrıca çalışmada 1965 ve 1976 yıllarında sınava katılan tüm öğrenciler ele alınmışken, 1987, 1998 ve 2006 yıllarında ise yalnızca o yıl mezun olup üniversiteye başvuran öğrenciler göz önünde bulundurulmuştur.

3. BULGULAR

3.1. Bölgelerin Başarı Durumları

Çizelge 1; 1965, 1976, 1987, 1998 ve 2006 yıllarında üniversiteye başvuran, yerleşen ve yerleşenlerin başvuranlarına oranını göstermektedir. Verilere bakıldığında 1965 yılındaki oranların 1976 yılında kayda değer bir düşüş gösterdiği görülmektedir. Bunun 1987 yılında tekrar artış gösterdiği ve bu artışın 1998 yılında da kısmen arttığı anlaşılmaktadır. Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde herhangi bir artış görülmemektedir. En büyük artışı ise Marmara Bölgesi kaydetmiştir.

Çizelge 1. 1965, 1976, 1987, 1998 ve 2006 Yıllarında Üniversiteye Başvuran, Yerleşen ve Yerleşenlerin Başvuranlarına Oranı

Bölgeler/ Yıllar	1965(1)			1976 (1)			1987(1)			1998(2)			2006(3)		
	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%
Akdeniz	4 583	747	16,2	29 573	3 188	10,7	29 185	3 962	13,5	53 810	9 024	16,7	223 054	75 454	33,8
Doğu Anadolu	2 567	350	13,6	23 199	1 077	6,6	15 884	1 714	10,7	26 634	3 131	11,7	121 887	35 372	29,0
Ege	4 264	1 175	27,5	28 060	5 408	19,2	30 557	5 771	18,8	58 924	14 534	24,6	178 347	78 088	43,7
Güneydoğu	1 622	271	16,7	12 062	1 538	12,7	10 859	1 146	10,5	24 745	2 689	10,8	139 751	34 986	25,0
İç Anadolu	9 124	2 712	29,7	51 220	9 093	17,7	51 023	8 496	16,6	80 850	17 085	21,1	298 070	111 044	37,2
Karadeniz	3 889	782	20,1	32 588	3 422	10,5	32 043	3 735	11,6	51 030	7 720	15,1	9 113	3 696	40,5
Marmara	9 159	2 893	31,5	49 708	10 838	21,8	61 213	10 351	16,9	116 678	29 081	24,9	392 575	185 270	47,1
Toplam	35 208	8 930	25,3	226 410	34 568	15,3	230 764	35 174	15,2	412 671	83 264	20,1	1 362 797	523 910	36,6

Kaynak: (1) Cemal Mıhçıoğlu, Eğitimde Yörelerearası Dengesizliğin Neresindeyiz? ÖSYM. Ankara: 1989. (2) ÖSYM. Ortaöğretim Kurumlarına Göre 1998 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı Sonuçları, Ankara; 1998. (3) www.osym.gov.tr. İndirme tarihi: 04.01.2007.

2006 yılına ait oranlara bakıldığında Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nin % 25,0'lık bir oranla en az, Marmara Bölgesinin % 47,1'lik bir oranla en fazla düzeyde yükseköğretime öğrenci gönderdikleri görülmektedir. Marmara Bölgesi'nden sonra en fazla başarıyı % 43,7'lik bir oranla Ege Bölgesi'nin gösterdiği, Doğu Anadolu Bölgesi'nin de % 29,0 ile Güney Doğu Anadolu Bölgesi gibi düşük bir başarı gösterdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca İç Anadolu (% 37,2) ile Karadeniz (% 40,5) bölgelerinin birbirlerine yakın başarı gösterdikleri, onları Akdeniz Bölgesi (% 33,8)'nin takip ettiği anlaşılmaktadır. Türkiye ortalaması ise % 36,6'dır. Buna göre ülkemizde her beş öğrenciden 3'ünün üniversiteye giremediği söylenebilir.

Verilerden de anlaşılacağı üzere 1965, 1976, 1987 ve 1998 yıllarında doğudan batıya doğru gidildiğinde başarı artmaktadır. 2006 yılında bu oranın değişmediği anlaşılmaktadır. Örneğin Marmara Bölgesi belirtilen dört yılda da diğer bölgelere göre daha çok başarı gösterirken, Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nin en az oranda yükseköğretime öğrenci gönderdiği görülmektedir.

Çizelgede üzerinde durulması gereken bir nokta da 1965 yılındaki yüksek oranların 1974, 1987 ve 1998 yıllarında düştüğü ve 2006 yılında da tekrar yükseldiği anlaşılmaktadır. Son yıllarda açılan ikinci öğretim programları, meslek yüksek okullarına sınavsız geçiş, vakıf ve devlet üniversitelerindeki artış bu oranların yükselmesinde etken olmuş olabilir. DPT verilerine (VIII. BYKP, s.80) göre 1995 yılında 1 137 olan fakülte, enstitü, yüksekokul ve meslek yüksekokulu

sayısı 1999 yılında 1492'ye çıkarılmıştır. Buna paralel olarak 1999–2000 öğretim yılında yükseköğretimde okullaşma oranı % 18,7'si örgün öğretimde olmak üzere toplam % de 27,8'e ulaşmıştır.

3.2. Bölgelere Göre İllerin Başarı Durumları

Bu kısımda coğrafi bölgelerin göre oluşturulan illerin ve bir bütün olarak bölgelerin başarı durumları ele alınmıştır.

3.2.1. Akdeniz Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumu

Çizelge 2, Akdeniz Bölgesi'nde yer alan illerin 1976, 1987, 1998 ve 2006 yıllarında üniversiteye başvuran, yerleşen aday sayılarını ve yerleşenlerin başvuranlara oranını göstermektedir.

Çizelgeye bakıldığında 1976 yılında en başarılı üç ilin sırasıyla Burdur (%14,9), Antalya (% 14,1) ve İçel (% 12,2) olduğu en az başarılı ilin ise Kahramanmaraş (% 9,1) olduğu görülmektedir. 1987 yılında Antalya (% 17,4) birinci, İçel (% 16,8) ikinci, Burdur (% 15,1) üçüncü sırada, Kahramanmaraş ise yine sonuncu sırada yer almıştır. 1998 yılına gelindiğinde daha önceki yıllarda üst sıralarda yer alan Burdur (% 19,9), Antalya (% 24,2) başarılarını artırarak devam ettirmelerinin yanında Isparta ilinde büyük bir başarı görülmektedir. 1998 yılında bu bölgede en başarılı il Isparta (% 24,9) olmuştur. Kahramanmaraş (%13,7) yine aynı konumunu hemen hemen korurken yeni il Osmaniye (%10,9)'nin başarısı dikkat çekicidir. Daha önce Adana içinde yer alan bu il, Adana (%12,4)'dan düşük bir başarı göstermiştir. 2006 yılına gelindiğinde Isparta bölge illeri içinde birinciliğe (%43,7), ikinciliğe Antalya (%42,1), üçüncülüğe ise Burdur (% 41,1) yerleşmiştir. Sonuncu sırada Osmaniye (%28,4) yer almıştır.

Çizelge 2. 1976, 1987, 1998, 2006 Yıllarında Akdeniz Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumları

Bölgeler/ Yıllar	1976 (1)			1987(1)			1998(2)			2006(3)		
	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%
Adana	10 530	1 008	9,5	10 120	1 167	11,5	12 562	1 560	12,4	57 568	18 591	32,2
Antalya	3 529	498	14,1	4 091	712	17,4	8 809	2 132	24,2	33 027	13 913	42,1
Burdur	1 077	161	14,9	1 215	183	15,1	1 757	351	19,9	5 185	2 132	41,1
Hatay	4 609	390	8,4	4 168	542	13,0	8 731	1 189	13,5	35 206	11 008	31,2
Isparta	2 101	262	12,4	2 240	317	14,1	3 245	809	24,9	9 047	3 960	43,7
İçel	5 266	647	12,2	4 968	839	16,8	10 990	2 014	18,3	44 774	14 816	33,0
Kahramanmaraş	2 461	222	9,1	2 383	200	8,3	4 337	598	13,7	22 855	6 661	29,1
Osmaniye	-	-	-	-	-	-	3 379	371	10,9	15 392	4 373	28,4
Toplam	29 573	3188	10,7	29 185	3 962	13,5	53 810	9 024	16,7	223 054	75 454	33,8

Kaynak: Ön. Ver.

Akdeniz Bölgesi'nin dört ayrı yıldaki başarısı karşılaştırıldığı, 1976 yılında % 10,7 olan başarısı 1987'de % 13,5 olurken, 1997'de çok az bir artışla % 16,7 olmuştur. Bu bölgenin 1976, 1987 ve 1998 yıllarında daha önce verilen Çizelge 1'deki Türkiye ortalamasının altında kaldığı, 2006 yılında ise Türkiye ortalamasının yine altında yer aldığı ve % 33,8'lik başarı sergilediği ortaya çıkmıştır.

Bilindiği üzere Akdeniz Bölgesi, Güney Doğu Anadolu ile Ege Bölgesi arasında yer alan güney kıyılarımızdaki bir bölgemizdir. İllerin başarısına bakıldığında Güney Doğuya komşu illerden Ege'ye doğru gidildiğinde illerin başarı oranının arttığı göz çarpılmaktadır. Örneğin 1998'de Ege'ye komşu olan Antalya % 24,2'lik bir başarı göstermişken, Güney Doğuya komşu olan Hatay % 13,5'lik bir başarı göstermiştir. Bu durumu her dört yılda görmek mümkündür.

3.2.2. Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumu

Çizelge 3, Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerin başarı durumlarını göstermektedir. Bölgenin yerleşen başvuran oranlarına bakıldığında 1976'da % 6,6 olan başarı oranı 1987'de % 10,7, 1998'de % 11,7 olmuştur. 1976'dan 1987'ye bir başarı artışı gözlemlenmesine rağmen 1987'den 1998'e bariz bir artış olmamış, 2006 yılında ise % 29'luk bir oran göstererek artış gösterdiği gözlenmektedir. Ayrıca oranlar dört yılda da Türkiye ortalamasının bir hayli gerisinde kalmıştır.

Çizelge 3. 1976, 1987, 1998, 2006 Yıllarında Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumları

Bölgeler/ Yıllar	1976 (1)			1987(1)			1998(2)			2006(3)		
	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%
Ağrı	1 083	41	3,7	634	36	5,6	1 037	92	8,8	5 760	1 518	26,3
Ardahan	-	-	-	-	-	-	690	39	5,6	2 287	708	30,9
Bingöl	463	29	6,2	422	50	11,8	964	85	8,8	4 644	1 177	25,3
Bitlis	671	29	4,3	520	39	7,5	903	129	14,2	4 706	1 326	28,1
Elazığ	3 891	229	5,8	2 531	397	15,6	4 045	493	12,18	17 961	5 213	29,0
Erzincan	1 132	117	10,3	1 152	114	9,8	1 617	236	14,5	6 091	2 211	36,2
Erzurum	3 703	335	9,1	2 575	324	12,5	4 222	642	15,2	16 897	5 905	34,9
Hakkari	195	3	1,5	197	4	2,1	746	66	8,8	4 793	1 134	23,6
Iğdır	-	-	-	-	-	-	825	81	9,8	4 362	1 092	25,0
Kars	4 398	169	3,8	2 375	173	7,2	1 411	150	10,6	5 260	1 666	31,6
Malatya	4 701	430	9,1	3 399	430	12,6	5 926	643	10,8	27 554	7 909	28,7
Muş	685	36	5,2	498	30	6,1	1 048	111	10,5	5 028	1 257	25,0
Tunceli	1 130	48	4,2	595	56	9,4	656	40	6,0	2 546	687	26,9
Van	1 147	72	6,2	986	61	6,1	2 544	324	12,7	13 998	3 569	25,4
Toplam	23 199	1 538	6,6	15 884	1 714	10,7	26 634	3 131	11,7	121 887	35 372	29,0

Kaynak: Ön. Ver.

1976'da bölgedeki illerin başarı sıralamasına bakıldığında ise en başarılı üç ilin sırasıyla Erzincan (% 10,3), Erzurum (% 9,1) ve Malatya (% 9,1)'dir. En başarısız il ise Hakkari (% 1,5)'dir. 1987 yılında ise en başarılı üç il Elazığ (% 15,6), Malatya (% 12,6) ve Erzurum (% 12,5) olmuştur. 1976'da 1. sırada yer alan Erzincan 1987'de tüm iller içinde % 9,8'lik bir oranla 5. sıraya düşmüştür. 1987'de en başarısız il, 1976'da da son sırada yer alan Hakkari (% 2,1) olmuştur. 1998 yılında sonuncu sırada yeni il Ardahan (% 5,6) yer almıştır. En başarılı üç il ise Erzurum (% 15,2), Erzincan (% 10,3) ve Bitlis (% 14,2) olmuştur. 2006 yılında ise bölgenin başarılı illerinden Erzincan (% 36,2)'in birinci, Erzurum (% 34,9)'un ikinci, Kars (% 31,6)'ın üçüncü sırada yer aldıkları görülürken, sonuncu sırada ise Hakkari (% 23,6) yer almıştır.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde 14 il yer almaktadır. Bu illerin içinde Erzurum, Erzincan, Elazığ, Malatya illeri diğer illere göre daha başarılı görülmektedir. Bu illerde üniversite olması ve ekonomik düzeylerinin diğerlerine göre kısmen yüksek olması bu başarıda etken olmuş olabilir.

3.2.3.Ege Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumu

Ege Bölgesi diğer bölgelere göre başarılı bir bölgedir. Yine bu bölge ele alınan her dört yılda da Türkiye ortalamasının üstünde yer almıştır.

1976 yılında bu bölgedeki illere bakıldığında en başarılı üç ilin İzmir (% 24,5), Aydın (% 19,0) ve Kütahya (% 17,2) olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşın başarısı diğer illere göre düşük iller ise

Afyon (% 11,6) ve Uşak (% 11,5)'tir. 1987 yılında ise İzmir (% 25,6) birinciliğini, Aydın (% 18,2) ise ikinciliğini korurken 1976'da üçüncü sırada yer alan Kütahya, bu yıl da tüm iller içinde % 10,4'lük oran ile sondan ikinci sıraya düşmüştür. Bu yılda da en başarıyı Afyon (% 9,1) göstermiştir. 1998 yılına gelindiğinde İzmir (% 28,4) yine birinciliğini korurken daha önceki yıllarda ikinci sırada yer alan Aydın (% 25,1) konumunu korumuş, bunun yanında 1987'de üçüncü sırada yer alan Denizli (% 21,8) yine üçüncü sırada yer almıştır. Manisa (% 19,4) ise yine sonuncu sıralarda yer almıştır. Dikkat çeken bir il, 1998'de Afyon olmuştur. 1987'de bölge içinde en sonda yer alan Afyon 1998'de % 20,4 lük bir başarı göstererek, 8 il içinde 4. sırada yerini almıştır. 2006 yılına gelindiğinde daha önce birinciliğini sürekli koruyan İzmir (% 45,7) yine birinci, Muğla (% 45,3) ikinci, Afyon (% 44,0) üçüncü sırada yer almıştır. Daha önceleri bölge illeri içinde genellikle düşük başarı gösteren Afyon'un 2006'da başarı gösterdiği anlaşılmaktadır. Uşak (% 39,3) ise son sırada yer almıştır.

Her dört yıldaki verilere bakıldığında İzmir, Aydın, Denizli gibi ekonomik gelir düzeyi yüksek illerin diğer illere göre daha başarılı oldukları söylenebilir. Bu da ekonomik düzeyin yüksekliğinin üniversiteye girmedeki başarıyı arttırdığı gerçeğini hatırlatmaktadır. ÖSYM tarafından 1991 yılında yükseköğretime başvuran adaylar üzerinde yapılan "Adayların Sosyo Ekonomik Özellikleri ve Sınavdaki Başarıları" adlı araştırma sonucunda ilginç bulgular elde edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre çalışan annelerin, "işveren" konumunda olan babanın, ailenin gelirinin yüksek olmasının ÖSS'deki başarıyı arttırdığı belirlenmiştir.

Çizelge 4 . 1976, 1987, 1998, 2006 Yıllarında Ege Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumları

Bölgeler / Yıllar	1976 (1)			1987(1)			1998(2)			2006(3)		
	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%
Afyon	1 936	226	11,6	2 160	198	9,1	3 990	796	20,4	11 025	4 861	44,0
Aydın	3 370	643	19,0	3 451	630	18,2	6 591	1 655	25,1	18 551	7 637	41,1
Denizli	2 966	452	15,2	2 977	432	14,5	5 406	1 182	21,8	17 277	7 136	41,3
İzmir	11 843	2 901	24,5	13 439	3 450	25,6	26 219	7 471	28,4	76 325	34 881	45,7
Kütahya	1 295	223	17,2	1 867	194	10,4	3 562	724	20,3	10 890	4 684	43,0
Manisa	3 563	593	16,6	3 600	484	13,4	7 337	1 427	19,4	24 056	10 140	42,1
Muğla	1 592	198	12,4	1 845	251	13,6	3 886	842	21,6	13 320	6 036	45,3
Uşak	1 495	172	11,5	1 128	132	11,7	2 030	437	21,5	6 903	2 713	39,3
Toplam	28 060	5 408	19,2	30 557	5 771	18,8	58 924	14 534	24,6	178 347	78 088	43,7

Kaynak: Ön. Ver.

Çizelgeden dikkat çeken bir başka nokta deniz kıyısından içlere doğru gidildikçe başarının azaldığı yönündeki durumdur. Özellikle İzmir, Aydın gibi iller, Uşak, Kütahya gibi illerle karşılaştırıldığında bu durum açık bir şekilde görülmektedir.

3.2.4.Güney Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumu

Güney Doğu Anadolu Bölgesi tüm bölgeler içinde başarısı en düşük olan bölgemizdir. Türkiye ortalamasının bir hayli altında başarı göstermiştir. Ayrıca diğer bölgelerde 1987'den 1997'ye gelindiğinde başarı oranında bir artış kaydedilmişken bu bölgede gerileme olmuştur. Ancak, 2006 yılında diğer bölgelerin başarılarına paralel olarak bölgenin başarısında da artış kaydedilmiştir. Bölge ile ilgili veriler Çizelge 5'te yer almaktadır.

1976 yılında en başarılı iller Gaziantep (% 12,9) ve Diyarbakır (% 11,3)'dir. En başarısız il ise Adıyaman (% 3,4) olmuştur. Ancak Adıyaman ili 1987'de 1976'daki başarısının iki katı bir başarı göstermiştir. Bunun yanında Siirt ilinde ise 1987'de 1976'ya göre bir gerileme olmuş ve bölge illeri içinde sonuncu sırada yer almıştır. Bu yılda da en başarılı iller Gaziantep (% 15,2), Diyarbakır (% 11,8) ve Şanlıurfa (% 11,2) olmuştur. 1998'e gelindiğinde yeni il Kilis (% 18,6) en başarılı il gözükmektedir. Daha önceleri Gaziantep'e bağlı olan bu il Gaziantep'in önüne geçmiştir. Gaziantep (% 13,5) ise ikinci sırada yer almıştır. Diyarbakır (% 11,0) ise üçüncü sıradadır. En az başarı gösteren il ise Şırnak (% 5,8)'tır. 2006 yılının birincisi 1998'de olduğu gibi Kilis (% 35,0) olmuştur. Gaziantep (% 31,1) ikinci, Siirt (% 30,3) ise önceki yıllara göre büyük bir başarı göstererek üçüncü olmuştur. Şırnak (% 20,2) ise sonuncu sırada yer almıştır.

Çizelge 5. 1976, 1987, 1998, 2006 Yıllarında Güney Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumları

Bölgeler/ Yıllar	1976 (1)			1987(1)			1998(2)			2006(3)		
	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%
Adıyaman	940	32	3,4	1 135	78	6,8	3 123	279	8,9	18 729	3 957	21,1
Batman	-	-	-	-	-	-	1 706	153	8,9	10 578	2 490	23,5
Diyarbakır	2 542	288	11,3	2 672	317	11,8	5 745	633	11,0	34 640	7 876	22,7
Gaziantep	3 492	453	12,9	3 434	524	15,2	6 464	874	13,5	30 608	9 549	31,1
Kilis	-	-	-	-	-	-	621	116	18,6	2 355	826	35,0
Mardin	1 849	77	4,1	1 040	56	5,3	2 112	201	9,5	13 831	2 937	21,2
Siirt	1 130	66	5,8	1 113	56	5,1	969	76	7,8	4 605	1 398	30,3
Şırnak	-	-	-	-	-	-	465	27	5,8	4 508	915	20,2
Şanlıurfa	2 109	161	7,6	1375	155	11,2	3 540	330	9,3	19 897	5 038	25,32
Toplam	12 062	1 077	8,9	10 769	1 146	10,6	24 745	2 689	10,8	139 751	34 986	25,0

Kaynak: Ön. Ver.

Güney Doğu Anadolu Bölgesi içinde yer alan Gaziantep diğer illere göre başarılı gözükmektedir. Gaziantep bölgenin sosyo-ekonomik anlamda gelişmiş metropolitan ilidir. Bu konumu başarısında etken olabilir. Bunun yanında en az başarıyı gösteren il ise Şırnak'tır.

3.2.5. İç Anadolu Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumu

İç Anadolu Bölgesi'ndeki illerin başarı durumları Çizelge 6'da gösterilmiştir. Bu bölgenin başarısı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bölge illerine 1976 oranlarına göre bakıldığında en başarılı üç ilin sırasıyla Eskişehir (% 21,3), Ankara (% 21,2) ve Konya (% 14,4) olduğu görülmektedir. En düşük başarıyı ise Kırşehir (% 7,3) göstermiştir. İlk iki sırada yer alan Ankara ve Eskişehir ile diğer iller karşılaştırıldığında büyük bir uçurum olduğu da gözden kaçmamaktadır. 1987'ye gelindiğinde bu kez sonuncu sırayı Yozgat (% 6,3) almaktadır. Ancak bu yılda Ankara (% 18,8) ilk sıraya yerleşirken, Eskişehir (% 17,3) ikinci sıraya düşmüş, Konya (% 16,4) üçüncülüğünü korumuştur. 1998'de de Eskişehir (% 26,2) birinci, Ankara (% 23,2) ikinci, Çankırı (% 21,9) üçüncü olmuştur. Yozgat (% 13,4) yine sonuncu sırada yer almıştır. 2006 yılında ise ilk üç ilin Eskişehir (% 48,4), Ankara (% 42,9), Çankırı (% 42,7) şeklinde başarı gösterdikleri, Niğde (% 31,6)'nin ise bölge illeri içinde son sırada yer aldığı tespit edilmiştir.

Çizelge 6. 1976, 1987, 1998, 2006 Yıllarında İç Anadolu Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumları

Bölgeler/ Yıllar	1976 (1)			1987(1)			1998(2)			2006(3)		
	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%
Ankara	28 312	6 011	21,2	24 626	4 652	18,8	35 570	8 493	23,8	120.308	51 704	42,9
Aksaray	-	-	-	-	-	-	1 798	285	15,8	6.503	2 080	31,9
Çankırı	654	62	9,4	658	59	8,9	1 171	257	21,9	3 424	1 465	42,7
Eskişehir	3 628	775	21,3	4 510	780	17,3	6 719	1 764	26,2	17 893	8 672	48,4
Karaman	-	-	-	-	-	-	1 331	235	17,6	5 166	1 756	33,9
Kayseri	3 473	503	12,6	4 690	748	15,9	8 503	1 412	16,6	30.342	11 326	37,3
Kırıkkale	-	-	-	-	-	-	2 441	462	18,9	8 953	3 129	34,9
Kırşehir	1 395	102	7,3	1 579	170	10,7	2 067	325	15,7	7 125	2 365	33,1
Konya	6 251	900	14,4	7 358	1 206	16,4	10 726	2 160	20,1	38 897	16 175	41,5
Nevşehir	754	63	8,3	1 099	118	10,7	1 502	258	17,2	5 637	2 094	37,1
Niğde	1 671	212	12,6	1 776	214	12,1	1 771	285	16,0	6 515	2 061	31,6
Sivas	2 958	340	11,5	2 903	434	14,9	4 589	790	17,2	15 925	5 819	36,5
Yozgat	1 625	125	7,6	1 824	115	6,3	2 662	359	13,4	10 482	3 398	32,4
Toplam	51 221	9 093	17,7	51 023	8 496	16,6	80 850	17 085	21,1	277 170	112 044	37,2

Kaynak: Ön. Ver.

İç Anadolu Bölgesi'ndeki Ankara, Eskişehir ve Konya gibi büyük şehirlerin, diğer illere göre daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu da göstermektedir ki büyük şehirlerde oturan öğrenciler üniversiteye girişte daha başarılı olmaktadır. ÖSYM tarafından 1991 yılında yükseköğretime başvuran adaylar üzerinde yapılan “Adayların Sosyo Ekonomik Özellikleri ve Sınavdaki Başarıları” adlı araştırmanın sonucunda lise döneminde oturan yerin nüfusunun yüksekliğinin başarıyı arttırdığı tespit edilmiştir.

3.2.6.Karadeniz Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumu

Karadeniz Bölgesi'ndeki illerin başarı durumları Çizelge 7'de verilmiştir. Karadeniz Bölgesi'nin genel başarı ortalaması Türkiye ortalamasının altındadır.

Çizelgeden 1976 yılındaki oranlara bakıldığında en başarılı üç ilin sırasıyla Zonguldak (% 13,1), Bolu (% 12,7) ve Tokat (% 12,7) olduğu görülmektedir. En son sırada da Artvin (% 6,4) yer almıştır. 1987 yılında ise birinci sıraya Samsun (% 17,2) yükselmiş, Zonguldak (% 14,5) ikinci sıraya düşmüş, Sinop (% 14,4) üçüncü olmuştur. Daha önce bölge illeri arasında üçüncü sırada yer alan Tokat 1987'de 11. sırada yer almıştır. En düşük başarıyı ise Rize (% 5,6) göstermiştir. 1998 yılında bölge illeri içinde en yüksek başarıyı Sinop (% 22,7) göstermiştir. Ondan sonra Karabük (% 20,9) yer almıştır. Üçüncü sırada ise Kastamonu (% 19,9) bulunmaktadır. 1998'de en düşük başarıyı Artvin (% 8,2) kaydetmiştir. 2006 yılında 1998'in birincisi Sinop (% 46,0) ile yeni il Düzce (% 46,0) birinci, Karabük (% 45,4)'ün ikinci, Bolu (% 45,1)'nin ise üçüncü sırada yer aldığı çizelgeden anlaşılmaktadır. Çorum % 34,6'lık bir oranla diğer iller içinde son sırada yer almıştır.

Doğu Karadeniz Bölgesindeki illerin 2006 yılı dışındaki diğer yıllarda daha az başarı kaydettikleri verilerden anlaşılmaktadır. Artvin ile Rize'nin düşük başarıları buna örneklerdir.

Çizelge 7. 1976, 1987, 1998, 2006 Yıllarında Karadeniz Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumları

Bölgeler/ Yıllar	1976 (1)			1987(1)			1998(2)			2006(3)		
	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%
Amasya	1 675	158	9,4	1 692	201	118	2 483	354	14,2	8 659	3 216	37,1
Artvin	2 326	151	6,4	1 122	78	6,9	1 556	129	8,2	5 222	2 176	41,6
Bartın	-	-	-	-	-	-	1 089	159	14,6	3 034	1 271	41,8
Bayburt	-	-	-	-	-	-	383	32	8,3	1 705	590	34,6
Bolu	2 070	264	12,7	1 931	195	10,1	3 638	650	17,8	5 862	2 646	45,1
Çorum	1 684	210	12,4	1 842	229	12,4	3 456	512	14,8	12 569	4 350	34,6
Düzce	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5 736	2 641	46,0
Giresun	2 241	204	9,1	2 098	181	8,6	3 189	437	13,7	10 435	4 074	39,0
Gümüşhane	1 273	100	7,8	747	91	12,1	770	114	14,8	2 718	1 003	36,9
Karabük	-	-	-	-	-	-	1 841	385	20,9	5 395	2 453	45,4
Kastamonu	1 522	165	10,8	1 172	120	10,2	1 910	381	19,9	6 143	2 567	41,7
Ordu	2 415	233	9,6	2 993	263	8,7	4 250	513	12,0	15 170	5 504	36,2
Rize	1 894	123	6,5	1 798	102	5,6	2 337	205	8,7	9 113	3 696	40,5
Samsun	4 050	511	12,6	4 893	845	17,2	8 017	1 245	15,5	30 275	11 264	37,2
Sinop	788	90	11,4	697	101	14,4	1 322	301	22,7	3 823	1 760	46,0
Tokat	1 718	219	12,7	2 550	217	8,5	3 752	504	13,4	13 233	5 023	37,9
Trabzon	5 269	517	9,8	4 526	533	11,7	6 238	849	13,6	22 429	8 819	39,3
Zonguldak	3 663	477	13,1	3 982	579	14,5	4 799	950	19,7	13 649	5 571	40,8
Toplam	32 588	3 422	10,5	32 043	3 735	11,6	51 030	7 720	15,1	175 170	68 624	39,1

Kaynak: Ön. Ver.

3.2.7.Marmara Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumları

Marmara Bölgesi'ndeki illerin başarı durumları Çizelge 8'de verilmiştir. Bu bölgede yer alan illerin başarı ortalaması incelendiğinde ele alınan dört yılda da Türkiye ortalamasının hayli üzerinde oldukları dikkati çekmektedir.

1976 yılındaki oranlara bakıldığında en başarılı ilin İstanbul (% 25,1) olduğu anlaşılmaktadır. İkinci sırada Çanakkale (% 20,3) üçüncü sırada ise Bursa (% 19,7) yer almıştır. En düşük başarıyı ise Kırklareli (% 12,6) göstermiştir. 1987 yılında İstanbul (% 19,1) yine birinciliğini korumuş, Çanakkale ile Bursa yer değiştirmiştir. Bursa (% 17,6) ikinci sıraya, Çanakkale (% 16,3) ise üçüncü sırada yer almıştır. Bu kez en düşük başarıyı Bilecik (% 9,9) ili göstermiştir. 1998 yılında İstanbul (% 28,1) yine birinci sırada, Balıkesir % 24,2 gibi bir başarı göstererek ikinci sıraya yerleşmiştir. Üçüncü sırada ise 1976'nın sonuncusu Kırklareli (% 23,9) yer almaktadır. En düşük başarıyı ise Sakarya (% 16,0) göstermiştir. 2006 yılına gelindiğinde İstanbul'un başarısı diğer yıllara göre düşmüş, Kırklareli (% 50,2) birinci, Tekirdağ (% 50,1) ikinci, Bilecik (% 48,9) üçüncü olmuş, Çanakkale (% 44,3) ise sonuncu olmuştur.

Çizelge 8. 1976, 1987, 1998, 2006 Yıllarında Marmara Bölgesi'ndeki İllerin Başarı Durumları

Bölgeler/ Yıllar	1976 (1)			1987(1)			1998(2)			2006(3)		
	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%	Başvuran	Yerleşen	%
Balıkesir	4 018	618	15,3	5 023	696	13,8	7 937	1 921	24,2	23 156	10 549	45,5
Bilecik	418	57	13,6	694	69	9,9	1 298	247	19,0	3 794	1 859	48,9
Bursa	3 580	708	19,7	6 116	1 080	17,6	14 838	3 191	21,5	44 330	21 206	47,8
Çanakkale	1 943	395	20,3	1 812	296	16,3	2 951	640	21,6	9 228	4 089	44,3
Edirne	1 937	296	15,2	2 055	248	12,1	2 922	535	18,3	7 843	3 704	47,2

İstanbul	30 913	7 745	25,1	35 560	6 762	19,1	65 200	18 326	28,1	238 132	111 783	46,9
Kırklareli	1 515	191	12,6	1 671	218	13,1	2 677	640	23,9	6 378	3 207	50,2
Kocaeli	1 980	320	16,1	3 897	495	12,7	9 102	1 752	19,2	28 346	13 840	48,8
Sakarya	1 994	299	14,9	2 468	250	10,1	4 381	703	16,0	15 094	7 051	46,7
Tekirdağ	1409	206	14,6	1 917	23	12,3	4 078	837	20,5	12 447	6 244	50,1
Yalova	-	-	-	-	-	-	1 294	289	22,3	3 827	1 738	45,41
Toplam	49708	10835	21,8	61 213	10 351	16,9	116 678	29 081	24,9	392 575	185 270	47,1

Kaynak: Ön. Ver.

Marmara Bölgesi diğer bölgelerle kıyaslandığında gerçekten başarılı gözükmektedir. Ekonomik, sosyal ve kültürel alanda gelişmiş olan bu bölgenin üniversiteye öğrenci yerleştirmede yüksek oranda başarı göstermesi sosyo-ekonomik yapı ile öğrenci başarısı arasındaki olumlu ilişkiyi göstermektedir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada Türkiye'de yükseköğretime geçişte 81 ilin ve 7 coğrafi bölgedeki fırsat eşitsizliği ele alınmıştır. Çalışma da elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara varılmıştır:

1.Türkiye'deki bölgeler arasında büyük bir eşitsizliğin olduğu dikkati çekmektedir. Batıdaki bölgelerin başarılı, doğudaki bölgelerin ise diğer bölgelere göre başarısız oldukları görülmektedir. Ayrıca bu farklılığın büyük bir oranda olduğu da gözden kaçmamaktadır. Örneğin 1998'de Marmara Bölgesi'nin başarısı % 24,9 iken Güney Doğu Anadolu Bölgesinin başarısı % 10,8 şeklinde gerçekleşmiştir. Bu eşitsizliğin yıllarca olduğu ve devam ettiği de bir gerçektir. Daha önce de belirtildiği üzere 1965 yılında var olan eşitsizlik içinde bulunduğumuz yıllarda da devam etmektedir. Yıllarca gerek kalkınma planlarında, gerekse de hükümet programlarında bu eşitsizliğin giderileceği yolunda söylemlerde bulunulmuştur. Ama ne yazık ki gözle görülür bir değişme de olmamıştır.

2.Türkiye'de yükseköğretime girişte bölgeler arası farklılık olduğu gibi iller arası farklılık da görülmektedir. Hatta aynı bölge içinde coğrafi sınırlara sahip iki il arasında büyük eşitsizlik görülmektedir. Başarısı düşük illerin genel de Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde olduğu anlaşılmaktadır.

Yükseköğretime geçişteki fırsat eşitsizliğinin temelinde yöreler arası sosyo-ekonomik anlamdaki dengesizliğin olduğu söylenebilir. Dikkat edilirse sosyo-ekonomik düzeyi yüksek illerde başarı yüksektir. O halde öncelikle bu durumun düzeltilmesi gerekir. Bunun düzeltilmesi uzun vadeli bir çalışmadır. Ancak kısa vadeli bazı çalışmalar yapılarak yöreler arası dengesizlik en aza indirilebilir. Eğitimde istenilen verimlilik artırılabilir. Bunlar öneri olarak şu şekilde sıralanabilir.

- Başarısı düşük yörelerdeki okulların eksik araç-gereçleri ivedilikle tamamlanmalı, öğretmen ihtiyacı giderilmelidir.
- Bu yörelerde okuyan öğrencilerin üniversite sınavlarındaki puanlarına ek puan verilebilir.
- Bölge içi farklılıklar dikkate alınarak ortaöğretim kurumları, sosyo-ekonomik düzey ve eğitim olanakları yönünden gruplandırılmalı, bölgesel yöresel eşitsizliği giderme amaçları eğitim planları yapılmalıdır.
- Devlet maddi olanaklardan yoksun öğrencilere, ortaöğretim kurumlarından itibaren öğrenimlerini yükseköğretimde de sürdürebilmeleri için gerekli yardımı yapmalıdır.

- Eğitimde görülen fırsat eşitsizliğinin en aza indirilmesi için toplumca ve özellikle de Milli Eğitim Bakanlığınca büyük bir çaba gösterilmeli ve uygun politikalar geliştirilmelidir.

3. Bölgelerarası dengesizlik, bireylerin başarılarını engellemektedir. Doğu ve Güney Doğu Anadolu gibi okullarında yeterince öğretmen araç-gereç bulunmayan öğrenci ile gelişmiş bir ildeki her türlü donanıma sahip lisenin öğrencisi ile aynı sınava girmesi bir eşitsizlik örneğidir. Neticede tabii ki kırsal kesimdeki öğrenciler üniversiteye girememektedir. Bunun da çeşitli toplumsal sonuçları olmaktadır.

Mıhçıoğlu'nun (1989, 42) belirttiği gibi okulların öğretmen, araç-gereç ihtiyaçlarının ülke genelinde dengeli biçimde karşılanması, bölgeler arası toplumsal, geçimsel ayrımların giderilmesini sağlayacak önlemlerin alınması, yılların gösterdiği bir bulgu olarak karşımızda durmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Adem, M. (1995), Demokratik, Laik, Çağdaş Eğitim Politikası, Ankara.
- ____ (1998), **Demokrasi ve Eğitim Hakkı**, İlköğretim Müfettişleri Ders Notları, Ankara.
- Demirel, Ö. ve Ün, K. (1987), Eğitim Terimleri, Ankara: Şafak Matbaası.
- DPT, Kalkınma Planı, Birinci Beş Yıl (1963-1967), Ankara; 1963.
- ____., Kalkınma Planı, İkinci Beş Yıl (1968-1972), Ankara; 1968.
- ____., Kalkınma Planı, Üçüncü Beş Yıl (1973-1977), Ankara; 1973.
- ____., Kalkınma Planı, Dördüncü Beş Yıl (1979-1983), Ankara; 1979.
- ____., Kalkınma Planı, Beşinci Beş Yıl (1985-1989), Ankara; 1985.
- ____., Kalkınma Planı, Altıncı Beş Yıl (1990-1994), Ankara; 1989.
- -----, Kalkınma Planı, Yedinci Beş Yıl (1995- 1999), Ankara, 1995.
- -----, Kalkınma Planı, Sekizinci Beş Yıl (2000- 2004), Ankara, 2000.
- -----, Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007- 2013), 01.07.2006 Tarihli Mükerrer Resmi Gazete
- Kapani, M. (1987), **İnsan Haklarının Uluslararası Boyutları**, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Mıhçıoğlu, C. (1989), **Eğitimde Yörelerearası Dengesizliğin Neresindeyiz?** Ankara: ÖSYM yayını, Ankara.
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 Sayılı Kanun) ve İlköğretim ve Eğitim Kanunu (222 Sayılı Kanun).
- ÖSYM, (1997), Ortaöğretim Kurumları Göre 1997 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı Sonuçları, Ankara.
- -----, (1992), Adayların Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve Sınavdaki Başarıları. Ankara.
- Ösym. gov.tr. erişim: 04/07/2007
- Tan, M. (1987), **Kadın: Ekonomik Yaşamı ve Eğitimi**, Ankara: T.İş Bankası Yayını, No: 204.
- T.C.1982 Anayasası.

←